

Zu den partiell kolorierten Modellen gehört noch das Null - Suffix. Dieses Sem ist stilistisch neutral.

Z.B.: *das Gelände, das Gebirge*

Die anderen Modelle besitzen ein negatives Bewertungssem.

Z.B.: *das Getue*

3. Die Ableitungen, die im Redezusammenhang kontextuale Stilfarbung erhalten. Diese Gruppe bildet expressive Benennungen im Kontex.

Z.B.: *die Rieche* (anstatt *Nase* – expressiv)
der Schwergewichtler (neutral)

Jedes Modell ist als Stilmittel verwendbar. Zusammenrückung verbergen in einer knappen Form reichen Sinngehalt, der in einem Begriff einen Teil der Aussage oder die ganze Aussage vertritt.

Z.B.: *das Vergissmeinnicht*

Dazu gehören drei Gruppen Zusammensetzungen: **Volkssuperlative** besitzen eine erstaunliche schöpferische Kraft (*himmelhoch* - besonders in der Werbung, Belletristik und Alltagsrede); Zusammensetzungen mit Metapher oder metaphorischem Vergleich; Mittel der sprachlichen Ökonomie (*vitaminfrisches Gemüse*).

Also ist Wortbildung aus stilistischer Sicht das Mittel zur Verdichtung des Inhalts in einer möglichst knappen Form. Sie vereinigt Informationsreichtum mit Kürze. Deshalb nimmt ihre Zahl in der deutschen Gegenwartssprache immer mehr zu. In jedem Funktionalstil leisten die Wortbildung große Dienste. In der Sachprosa liefern sie Stoff für die Bezeichnung neuer Gegenstände und Begriffe, die als Termini innerhalb der Fachliteratur bleiben oder durch die Kanäle der Publizistik und des öffentlichen Verkehrs in die „weite Welt“ ziehen [1,257].

Literaturverzeichnis:

1. Wolfgang Motsch / Deutsche Wortbildung in Grundzügen 2. überarbeitete Auflage. – Berlin: Hubert u. Co, 2004. – 441 S.

2. Володіна Т. С. Theoretische und Praktische Lexikologie der modernen deutschen Sprache (Deutsch). – Sewastopol: Delta, 2012. – 292.

Науковий керівник: викладач Я. П. Ковтун

ЗАПЕРЕЧНІ АФІКСИ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

К. В. Попова

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Заперечення – одна з головних універсальних категорій мови. У сучасній німецькій мові виокремлюють значну кількість мовних засобів, які виражають заперечення, що свідчить про багатство німецької мови.

Негація може носити експліцитний та імпліцитний характер. Імпліцитне заперечення проявляється в діалозі, наприклад, у вигляді відмови, заперечення, протесту, спростування, але не завжди воно супроводжується явними показниками, наприклад, словами *nein*, *nicht* та *kein*. Експліцитне заперечення в мові може бути виражене не тільки на рівні судження, а й у межах слова і співвідноситься тоді з негативними поняттями в логіці. У цьому випадку засобами його вираження виступають зокрема негативні афікси.

У німецькій мові можливою є негація за допомогою заперечних афіксів, часток і граматичних засобів, а також зустрічається заперечення словами з негативною семантикою та різними синтаксичними конструкціями [3, 67].

Афіксація – це спосіб творення нових слів за допомогою афіксів (суфіксів, префіксів тощо). Афіксація є дуже давнім, проте продуктивним і в теперішній час способом словотвору [3, 67]. У німецькій мові афіксація має такі різновиди: а) суфіксація – словотворення за допомогою суфіксів (*Arbeit – Arbeiter – Arbeiterin*); б) префіксація – творення слів за допомогою префіксів (*gehen – vergehen – entgegen*); в) конфіксація – творення нових слів з використанням комбінації із двох афіксів – префікса й суфікса. У новітніх німецькомовних мовознавчих дослідженнях цей різновид афіксів позначають як циркумфікси – це стійкі комбінації з префіксів та суфіксів. Вони використовуються у німецьких дієсловах, іменниках та прикметниках [1, 658].

Німецькі лінгвісти розглядають словотвірні афікси як словотвірні засоби, які не можуть функціонувати як самостійні слова в мові, але беруть участь у творенні нових слів. За допомогою афіксів можна транспонувати слово в іншу частину мови чи змінити його значення [3, 67].

Найпоширенішими різновидами афіксації в німецькій мові є префіксація й суфіксація. У масиві німецьких негативних афіксів виокремлюють автохтонні негативні префікси і суфікси та запозичені негативні префікси.

До заперечних автохтонних префіксів належать *un-* та *miss-*, негативне значення можуть також виражати *zer-*, *ab-*, *ent-* тощо.

Найпродуктивнішим заперечним префіксом у німецькій мові є *un-*: *unzufrieden* – незадоволений, *unabhängig* – незалежний, *Unmensch* – нелюд. За допомогою цього префікса утворюються лише іменники, прикметники та дієприкметники, його можна розглядати як «номінальний префікс», тобто цей префікс не пов'язаний з дієсловами. У складі дієслова заперечний префікс *un-* можливий лише як результат інкорпорації прикметника з *un-* у дієслово: *verunsichern*, *verunglücken* [3, 67].

Найактивніше *un-* поєднується з прикметниковими базами. Якщо до прикметника немає відповідного лексичного антоніма, то від нього завжди можна утворити похідне слово з *un-* [3, 68]. Водночас заперечення за допомогою префікса *un-* неможливо у випадку з прикметниками, у яких є прямі антоніми, як наприклад: *lang – kurz* (не *unlang*) або *hoch – tief* (не *unhoch*).

У сучасній німецькій мові новотвори з *miss-* трапляються, за поодинокими винятками, доволі рідко, напр. *Missmanagement* – поганий менеджмент. *Miss-* належить до небагатьох префіксів, які приєднуються до непохідних іменників, наприклад, *Missernte* – неврожай, *Missfarbe* – негарна фарба, а також до дієслів: *missdeuten* – неправильно трактувати, *missraten* – погано вдаватися [3, 74].

Щодо словотвірного елемента *nicht-* у германістів немає одностайної думки. Деякі мовознавці вважають *nicht-* заперечним префіксом, але низка вчених обстоює ідею, що утворення з *nicht-* є композитами. У своїй роботі ми пристанемо на думку тих, хто вважає *nicht-* заперечним префіксом.

Новотвори з *nicht-* на відмінну від утворень з *un-* не мають яскраво вираженого оцінного компонента, наприклад, *nichteheliche Kinder* (*uneheliche Kinder*).

Префікс *ent-* також є частотним словотвірним елементом, що сполучається з німецькими та запозиченими основами. У складі гібридних дієслів актуалізується лише

одне значення цього префіксу: видаляти, усувати що-небудь – *entdramatisieren*, *entkriminalisieren* [2, 130-131].

Значення негачії можуть передавати й автохтонні префікси *ver-*, *zer-*, наприклад, *Versagen* – невдача, *zerstören* – руйнувати.

У германських мовах окрім заперечної префіксації можливим є заперечення за допомогою суфіксів. У німецькій мові особливою продуктивністю вирізняється заперечний суфікс *-los*. Суфікс *-los* не має чітко вираженого оцінного забарвлення: *kostenlos* – безкоштовний, *fensterlos* – без вікон, *klassenlos* – безкласовий [3, 72]. За допомогою цього суфікса утворюється більшість прикметників, основою яких часто виступає іменник, наприклад, *schlaflos* або *sinnlos*. Він позначає відсутність чого-небудь, наприклад, *charakterlos* або *arbeitslos*. За допомогою суфікса *-los* можна утворити слова з позитивним забарвленням, наприклад, *problemlos* та *zweifellos*.

Запозичені заперечні префікси – це префікси, які увійшли до німецької мови з інших мов. До цієї групи належать префікси: *a-*, *an-*, *ar-*, *ant-*, *anti-*, *de-*, *des-*, *dis-*, *non-* (*Antifaschismus*, *Desinformation*, *demontieren*, *Non-Konformist*). Майже кожен запозичений заперечний префікс має синонімічний префікс німецького походження: *demaskieren* – *entlarven*, *demontieren* – *abbauen* [2, 132].

За допомогою комбінації із заперечного префікса й суфікса можна утворити прикметники. Можливим є утворення прикметників з *un-...-lich*, наприклад, *unausstehlich*, утвореного від дієслова *ausstehen* [1, 658].

Деякі сучасні германісти виокремлюють афіксоїдні утворення. Афіксоїд (напівафікс, субафікс) – це компонент складного або складноскороченого слова, що повторюється з одним і тим же значенням у низці слів і за своєю здатністю утворювати нові слова нагадує суфікс або префікс, тому афіксоїди поділяються на префіксоїди та суфіксоїди [1, 747].

Неоднозначність тлумачень стосується заперечних словотвірних компонентів *-frei*, *-leer*. Одні дослідники вважають утворення з *-frei* та *-leer* композитами, інші називають *-frei* афіксоїдом, що може виявляти ознаку заперечення, наприклад, *blendfrei*, *flimmerfrei* [1, 748].

Отже, доволі поширеним способом заперечення у сучасній німецькій мові є афіксація. Заперечні афікси беруть участь у творенні слів як із негативним, так і з позитивним значенням. До того ж, за допомогою заперечних префіксів та суфіксів можна утворювати слова різних частин мови, що у свою чергу сприяє збагаченню лексики німецької мови.

Список використаної літератури:

1. Duden, Die Grammatik : unentbehrlich für richtiges Deutsch / hrsg. von der Dudenredaktion [Red. Bearb.: Kathrin Kunkel-Razum ; Franziska Münzberg. Autoren: Peter Eisenberg ...] – 8., überarb. Aufl. – Mannheim ; Wien ; Zürich : Dudenverl. – 2009. – 1343 S.
2. Жилюк С. А. Использование заимствований в системе немецкого словообразования: дис.... кандидата филол. наук : 10.02.04 / Сергей Александрович Жилюк. – СПб., 2015. – 231 с.
3. Паславська А. Зіставно-типологічний аналіз афіксального заперечення у германських, романських та слов'янських мовах // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики: Зб. наук. пр. – К.: КНУ ім. Т. Шевченка, 2004. – Вип. 4. – С. 66-78.

Науковий керівник: викладач А. В. Ришкова